

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Fjerde Afdeling)

9. november 2023*

»Præjudiciel forelæggelse – retligt samarbejde i straffesager – direktiv 2012/13/EU – ret til information under straffesager – artikel 6 – ret til at blive informeret om tiltalen – artikel 6, stk. 4 – ændring i de oplysninger, der gives – ændring af kvalificeringen af den strafbare handling – pligt til at informere den tiltalte person i rette tid og til at give vedkommende mulighed for at fremføre sine argumenter vedrørende den påtænkte nye kvalificering – effektiv udøvelse af retten til forsvar – retfærdig behandling af sagen – direktiv (EU) 2016/343 – styrkelse af visse aspekter af uskyldsformodningen og retten til at være til stede under retssagen i straffesager – artikel 3 – uskyldsformodning – artikel 7, stk. 2 – retten til ikke at inkriminere sig selv – artikel 47, stk. 2, i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder – krav om straffedomstolens upartiskhed – omkvalificering af den strafbare handling på straffedomstolens initiativ eller efter forslag fra den tiltalte person«

I sag C-175/22,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Spetsializiran nakazatelen sad (særlig domstol i straffesager, Bulgarien) ved afgørelse af 8. marts 2022, indgået til Domstolen den samme dag, i straffesagen mod

BK,

procesdeltager:

Spetsializirana prokuratura,

har

DOMSTOLEN (Fjerde Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, C. Lycourgos (refererende dommer), samt dommerne O. Spineanu-Matei, J.-C. Bonichot, S. Rodin og L.S. Rossi,

generaladvokat: T. Ćapeta,

justitssekretær: fuldmægtig R. Stefanova-Kamisheva,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 2. marts 2023,

* Processprog: bulgarsk.

efter at der er afgivet indlæg af:

- den tjekkiske regering ved M. Smolek og J. Vlácil, som befuldmægtigede,
- Europa-Kommissionen ved E. Rousseva og M. Wasmeier, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 25. maj 2023,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 6, stk. 3 og 4, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2012/13/EU af 22. maj 2012 om ret til information under straffesager (EUT 2012, L 142, s. 1) og af artikel 47, stk. 2, i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«).
- 2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en straffesag indledt over for BK for forhold, der oprindeligt blev kvalificeret som korruption i anklagemyndighedens anklageskrift, men med hensyn til hvilke den forelæggende ret påtænker at anvende kvalificeringen som bedrageri eller som handel med indflydelse.

Retsforskrifter

EU-retten

Direktiv 2012/13

- 3 3., 9., 14. og 27.-29. betragtning til direktiv 2012/13 har følgende ordlyd:
 - »(3) Gennemførelsen af princippet om gensidig anerkendelse af afgørelser i straffesager forudsætter, at medlemsstaterne har tillid til hinandens strafferetlige systemer. Omfanget af den gensidige anerkendelse hænger snævert sammen med en række parametre, herunder mekanismerne for beskyttelse af mistænkte eller tiltalte rettigheder og fælles minimumsstandards, der er nødvendige for at lette anvendelsen af princippet om gensidig anerkendelse.
- [...]
- (9) Artikel 82, stk. 2, [TEUF] giver mulighed for at fastsætte minimumsregler gældende i medlemsstaterne for at lette den gensidige anerkendelse af domme og retsafgørelser samt det politimæssige og retlige samarbejde i straffesager med en grænseoverskridende dimension. I nævnte artikel henvises til, at »enkeltpersoners rettigheder inden for strafferetsplejen« er et af de områder, hvor der kan fastsættes minimumsregler.

[...]

(14) [...] Med henblik på at fremme den gensidige tillid mellem medlemsstater opstiller [nærværende direktiv] de fælles minimumsstandarder, der skal anvendes på den information om rettigheder og om tiltalen, der skal gives til personer, der er mistænkt eller tiltalt for at have begået en strafbar handling. Direktivet bygger på de rettigheder, der er fastlagt i chartret, særligt artikel 6, 47 og 48, og bygger derved på artikel 5 og 6 i [den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, undertegnet i Rom den 4. november 1950], således som disse bestemmelser fortolkes af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol. [...]

[...]

(27) Personer, der tiltales for at have begået en strafbar handling, bør have al den information om tiltalen, der er nødvendig for, at de kan forberede deres forsvar, og til at sikre en retfærdig behandling af sagerne.

(28) Informationen til mistænkte eller tiltalte om den strafbare handling, som udgør grundlaget for mistanken eller tiltalen, bør gives straks og senest inden dennes første officielle afhøring ved politiet eller en anden kompetent myndighed, og uden at det forringer forløbet af igangværende efterforskninger. Der bør i forhold til det stadium, straffesagen befinder sig på, gives en tilstrækkelig detaljeret beskrivelse af forholdene omkring den strafbare handling, som udgør grundlaget for mistanken eller tiltalen, herunder, for så vidt som disse forhold er kendt, tidspunktet på hvilket og stedet hvor den strafbare handling påstås at have fundet sted, og den mulige retlige klassificering af den påståede strafbare handling, når en sådan beskrivelse gives for at sikre en retfærdig behandling af sagen og muliggøre en effektiv udøvelse af retten til et forsvar.

(29) Enhver ændring af enkeltheder i mistanken eller tiltalen i løbet af en straffesag, som substantielt påvirker mistænktens eller tiltaltes stilling, bør vedkommende underrettes om, såfremt dette er nødvendigt for at sikre en retfærdig behandling af sagen og i rette tid muliggøre en effektiv udøvelse af retten til et forsvar.«

4 Artikel 1 i direktiv 2012/13, der har overskriften »Genstand«, er sålydende:

»Dette direktiv fastsætter regler om retten til information for mistænkte og tiltalte personer vedrørende deres rettigheder i straffesager og tiltalen mod dem. Direktivet fastsætter også regler om retten til information for personer i sager vedrørende fuldbyrdelse af en europæisk arrestordre vedrørende deres rettigheder.«

5 Direktivets artikel 3 med overskriften »Retten til information om rettigheder« bestemmer følgende i stk. 1:

»Medlemsstaterne sikrer, at mistænkte eller tiltalte personer straks informeres om mindst følgende processuelle rettigheder, således som de finder anvendelse i henhold til den nationale lovgivning, med henblik på at muliggøre en effektiv udøvelse heraf:

a) retten til at få adgang til en advokat

b) eventuelle rettigheder til gratis retshjælp og betingelserne for at få sådan retshjælp

c) retten til at blive informeret om tiltalen, jf. artikel 6

d) retten til tolkning og oversættelse

e) retten til ikke at udtale sig.«

- 6 Det nævnte direktivs artikel 6, som har overskriften »Retten til information om tiltalen«, fastsætter:

»1. Medlemsstaterne sikrer, at en mistænkt eller tiltalt modtager information om den strafbare handling, som udgør grundlaget for mistanken eller tiltalen. Denne information gives straks og i en tilstrækkelig detaljeret form til at sikre en retfærdig behandling af sagen og en effektiv udøvelse af retten til et forsvar.

[...]

3. Medlemsstaterne sikrer, at der, senest når grundlaget for tiltalen forelægges for en domstol, gives detaljeret information om tiltalen, herunder den strafbare handlingens art og den juridiske kvalificering af den, og om karakteren af den mistænkte eller tiltalte persons påståede deltagelse i udøvelsen af denne strafbare handling.

4. Medlemsstaterne sikrer, at en mistænkt eller tiltalt straks informeres om enhver ændring i de oplysninger, der gives i medfør af denne artikel, hvis dette er nødvendigt for at sikre en retfærdig behandling af sagen.«

Direktiv (EU) 2016/343

- 7 Genstanden for Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2016/343 af 9. marts 2016 om styrkelse af visse aspekter af uskyldsformodningen og retten til at være til stede under retssagen i straffesager (EUT 2016, L 65, s. 1) er bl.a. – således som det fremgår af dets artikel 1, litra a) – at fastlægge »fælles minimumsregler« vedrørende »visse aspekter af uskyldsformodningen i straffesager«.

- 8 Det nævnte direktivs artikel 3 med overskriften »Uskyldsformodning« er affattet på følgende måde:

»Medlemsstaterne sikrer, at mistænkte og tiltalte anses for uskyldige, indtil deres skyld er bevist i overensstemmelse med loven.«

- 9 Direktivets artikel 7, der har overskriften »Retten til ikke at udtale sig og retten til ikke at inkriminere sig selv«, bestemmer følgende i stk. 2:

»Medlemsstaterne sikrer, at mistænkte og tiltalte har ret til ikke at inkriminere sig selv.«

Bulgarsk ret

- 10 Artikel 287, stk. 1, i Nakazatelno-protsesualen kodeks (strafferetsplejeloven) fastsætter følgende i den affattelse, der finder anvendelse på tvisten i hovedsagen (herefter »strafferetsplejeloven«):

»Anklagemyndigheden rejser en ny tiltale, såfremt den under den retslige undersøgelse konstaterer, at der er grundlag for en væsentlig ændring af de faktiske omstændigheder i anklageskriftet eller for at anvende en lov, der fastsætter en strengere straf.«

- 11 I henhold til strafferetsplejelovens artikel 301, stk. 1, nr. 2, skal den kompetente retsinstans ved domsafsigelsen prøve og afgøre spørgsmålet om, hvorvidt handlingen er en strafbar handling, og hvorledes den skal kvalificeres retligt.

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 12 Den 26. februar 2021 indgav Spetsializirana prokuratura (særlig anklagemyndighed, Bulgarien) et anklageskrift mod BK til den forelæggende ret for forhold, der blev kvalificeret som korruption, og som angiveligt var blevet begået i forbindelse med hans funktion som efterforskningsembedsmand.
- 13 Ifølge konklusionerne i anklageskriftet bad BK to mistænkte personer om et pengebeløb for at udføre følgende to handlinger under udøvelsen af sit embede. For det første foreslog BK at afgive en positiv udtalelse om de mistænkte personers anmodninger om tilbagelevering af de køretøjer, der kunne være blevet brugt til at begå en lovovertrædelse, og at tilbagelevere disse køretøjer til dem efter tilladelse fra anklagemyndigheden. For det andet tilbød BK ligeledes de to mistænkte personer ikke at rejse tiltale mod dem for den lovovertrædelse, som de var mistænkt for.
- 14 Spetsializirana prokuratura (særlig anklagemyndighed) kvalificerede disse forhold som korruption begået af en efterforskningsembedsmand gennem afpresning ved udøvelse af embedsmisbrug. De sanktioner, der pålægges for denne lovovertrædelse, er en frihedsstraf på 3-15 år, en bøde på op til 25 000 bulgarske leva (BGN) (ca. 12 500 EUR), konfiskation af op til halvdelen af den dømte persons formue samt tab af rettigheder.
- 15 BK har bestridt den nævnte kvalificering. Han har i denne henseende gjort gældende, at de påtalte handlinger ikke kan anses for at være blevet begået inden for rammerne af hans embede, eftersom de nævnte handlinger ikke henhører under politiefterforskerens kompetence, men under anklagemyndighedens. Ifølge BK var den korrekte kvalificering af sådanne handlinger derfor bedrageri.
- 16 Den forelæggende ret har i denne henseende anført, at den påberåbte form for bedrageri – der opstår, når gerningsmanden opnår en økonomisk fordel på bekostning af offeret, ved at udnytte sidstnævntes vildfarelse, uerfarenhed eller uvidenhed – straffes med frihedsstraf på op til fem år.
- 17 Spetsializirana prokuratura (særlig anklagemyndighed) har imidlertid opretholdt kvalificeringen som korruption. Den forelæggende ret har præciseret, at det i overensstemmelse med de nationale processuelle regler alene tilkommer anklagemyndigheden at fastlægge tiltalen, uden at den kompetente retsinstans kan give anklagemyndigheden nogen form for instruktion i denne henseende.
- 18 Inden for rammerne af hovedsagen har såvel parterne som den forelæggende ret derfor rettet deres opmærksomhed mod beviset for eller tilbagevisningen af korruptionsforholdene. Den nævnte ret er forpligtet til at træffe afgørelse om anklagen, således som denne er formuleret af anklagemyndigheden, dvs. anklagen om korruption. Når dette er sagt, har den, såfremt den træffer afgørelse om frifindelse vedrørende anklagen om korruption, mulighed for at overveje en omkvalificering af forholdene.

- 19 Ifølge den forelæggende rets forklaringer bliver strafferetsplejelovens artikel 301, stk. 1, nr. 2, sammenholdt med strafferetsplejelovens artikel 287, stk. 1, i national retspraksis fortolket således, at den kompetente retsinstans har beføjelse til at erklære den tiltalte person skyldig på grundlag af en anden kvalificering end den, der oprindeligt blev lagt til grund i anklageskriftet, forudsat dels, at denne nye kvalificering ikke indebærer en væsentlig ændring i den faktuelle del af anklagen, dels at den ikke medfører en strengere straf end den strafbare handling, som følger af anklagemyndighedens oprindelige kvalificering.
- 20 Den forelæggende ret har således forklaret, at den i henhold til den nævnte retspraksis inden for rammerne af tvisten i hovedsagen kan anvende kvalificeringen som bedrageri – således som foreslået af BK – for så vidt som denne strafbare handling straffes med en mildere straf end den, der pålægges i tilfælde af korruption.
- 21 Den forelæggende ret har tilføjet, at den ligeledes kunne overveje at omkvalificere de påtalte forhold til handel med indflydelse. Det kan nemlig lægges til grund, at BK i forbindelse med udøvelsen af sit embede opfordrede mistænkte personer til at udbetale et pengebeløb med henblik på at påvirke anklagemyndighedens afgørelser, således at sidstnævnte godkendte tilbageleveringen af deres køretøjer og ikke rejste tiltale mod dem. Den straf, der pålægges for handel med indflydelse, er ligeledes mildere end den straf, som er fastsat for korruption, nemlig en frihedsstraf på op til seks år eller en bøde på op til 5 000 BGN (ca. 2 500 EUR).
- 22 Den forelæggende ret har imidlertid anført, at der ikke er nogen garanti for beskyttelse af retten til forsvar, når den kompetente retsinstans beslutter at dømme den tiltalte person på grundlag af en anden kvalificering af forholdene end den, der oprindeligt blev lagt til grund i anklageskriftet udarbejdet af anklagemyndigheden. Den nævnte retsinstans er navnlig ikke forpligtet til at underrette den tiltalte person på forhånd eller til at give vedkommende mulighed for at fremføre sine argumenter vedrørende den påtænkte nye kvalificering. I praksis får den tiltalte person kendskab til denne nye kvalificering i den fældende dom.
- 23 Den forelæggende ret ønsker således oplyst, om en sådan praksis er forenelig med EU-retten. Inden for rammerne af det første spørgsmål ønsker den nævnte ret således nærmere bestemt oplyst, om afsigelsen af en fældende dom på grundlag af en kvalificering af de påtalte forhold, som den tiltalte person ikke forinden er blevet informeret om, er i overensstemmelse med artikel 6, stk. 3 og 4, i direktiv 2012/13.
- 24 Det andet spørgsmål vedrører de krav, der følger af chartret artikel 47, stk. 2.
- 25 Ifølge den forelæggende ret kan den forpligtelse, der kan påhvile den nævnte ret i henhold til besvarelsen af det første spørgsmål, til at informere den tiltalte person om muligheden for at lægge en anden kvalificering af forholdene til grund end den, som anklagemyndigheden oprindeligt foreslog, rejse tvivl om retsinstansens upartiskhed og om, hvorvidt sagen bliver behandlet retfærdigt. I denne henseende overvejer den nævnte ret to scenarier.
- 26 For det første forholder det sig således, at selv om den kompetente retsinstans informerer den tiltalte person om muligheden for på eget initiativ at lægge en anden påtænkt kvalificering til grund, såsom kvalificeringen som handel med indflydelse i tvisten i hovedsagen, påtager denne retsinstans sig i realiteten funktionen som anklager. Ifølge den forelæggende ret kan der rejses tvivl om upartiskheden hos en retsinstans, som på eget initiativ foreslår en ny juridisk

kvalificering og herefter afsiger en fældende dom på grundlag af denne kvalificering, og dette selv hvis retsinstansen forinden har givet den tiltalte person mulighed for at forsvare sig i denne henseende.

- 27 For det andet forholder det sig således, at selv om den kompetente retsinstans informerer den tiltalte person om muligheden for at lægge en kvalificering af forholdene, som den tiltalte person selv har foreslået, såsom kvalificeringen som bedrageri i tvisten i hovedsagen, til grund, kan dette ifølge den forelæggende ret medføre en tilsidesættelse af retten til ikke at inkriminere sig selv og af reglerne om en retfærdig rettergang.
- 28 Den forelæggende ret har ikke desto mindre anført, at BK inden for rammerne af tvisten i hovedsagen ikke har erkendt sin skyld i bedrageri, men har begrænset sig til at anføre, at forholdene, således som de er beskrevet af anklagemyndigheden, skal kvalificeres som bedrageri og ikke som korruption.
- 29 På denne baggrund har Spetsializiran nakazatelen sad (særlig domstol i straffesager, Bulgarien) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »[1)] Er artikel 6, stk. 3 og 4, i direktiv 2012/13 til hinder for, at nationale retsforskrifter – [strafferetsplejelovens] artikel 301, stk. 1, nr. 2, sammenholdt med [strafferetsplejelovens] artikel 287, stk. 1 [...] – i retspraksis fortolkes således, at retten i sin dom kan foretage en retlig kvalificering af handlingen, der afviger fra anklageskriftet, såfremt handlingen ikke kvalificeres som en strafbar handling, for hvilken der er fastsat en strengere straf, da den tiltalte ikke er blevet behørigt informeret om den nye og anderledes retlige kvalificering før domsafsigelsen og derfor ikke har haft mulighed for at forsvare sig mod den?
- [2)] Såfremt [det første spørgsmål] besvares bekræftende, er chartrets artikel 47, stk. 2, da til hinder for, at retten informerer den tiltalte om, at den muligvis vil træffe materiel afgørelse på grundlag af en anden retlig kvalificering af handlingen, og desuden giver vedkommende mulighed for at forberede sit forsvar herimod, eftersom initiativet til denne anderledes retlige kvalificering ikke er udgået fra anklagemyndigheden?»
- 30 Ved skrivelse af 5. august 2022 meddelte Sofijski gradski sad (byretten i Sofia, Bulgarien) Domstolen, at Spetsializiran nakazatelen sad (særlig domstol i straffesager) som følge af en lovændring, der trådte i kraft den 27. juli 2022, var blevet nedlagt, og at visse straffesager, som var blevet indbragt for sidstnævnte domstol, herunder hovedsagen, fra og med denne dato var blevet overført til Sofijski gradski sad (byretten i Sofia).

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål

- 31 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 6, stk. 3 og 4, i direktiv 2012/13 skal fortolkes således, at bestemmelserne er til hinder for en national retspraksis, som gør det muligt for en retsinstans, der træffer afgørelse om realiteten i en straffesag, at lægge en anden juridisk kvalificering af de påtalte forhold til grund end den, som anklagemyndigheden oprindeligt lagde til grund, når den nye kvalificering ikke kan medføre anvendelse af en strengere straf, uden forinden at underrette den tiltalte person om den påtænkte

nye kvalificering og dermed uden at give vedkommende mulighed for at udøve retten til forsvar på en konkret og effektiv måde med hensyn til den nye strafbare handling, der således er blevet lagt til grund.

- 32 Således som det fremgår af artikel 1 i direktiv 2012/13, fastsætter dette direktiv, der er vedtaget på grundlag af artikel 82, stk. 2, TEUF, fælles minimumsstandarder for den information om rettigheder og om tiltalen, som skal gives til personer, der er mistænkt eller tiltalt for at have begået en strafbar handling.
- 33 Det fremgår af artikel 3 i direktiv 2012/13, sammenholdt med direktivets artikel 6, at den ret til information, der er nævnt i direktivets artikel 1, i det mindste vedrører to særskilte rettigheder. For det første skal mistænkte eller tiltalte personer i henhold til det nævnte direktivs artikel 3 mindst informeres om de forskellige processuelle rettigheder, der er nævnt i denne bestemmelse, og som omfatter retten til at få adgang til en advokat, eventuelle rettigheder til gratis retshjælp og betingelserne for at få sådan retshjælp, retten til at blive informeret om tiltalen, retten til tolkning og oversættelse samt retten til ikke at udtale sig. For det andet fastsætter direktivets artikel 6 regler om retten til information om tiltalen (jf. i denne retning dom af 13.6.2019, Moro, C-646/17, EU:C:2019:489, præmis 43).
- 34 Således som det bekræftes af 27.-29. betragtning til direktiv 2012/13, har de nævnte regler til formål at sikre en retfærdig behandling af sagerne og at muliggøre en effektiv udøvelse af retten til forsvar (jf. i denne retning dom af 5.6.2018, Kolev m.fl., C-612/15, EU:C:2018:392, præmis 89).
- 35 Det nævnte formål forudsætter bl.a., at den tiltalte person modtager detaljeret information om tiltalen, herunder den strafbare handlingens art og den juridiske kvalificering af den, i rette tid, dvs. på et tidspunkt, der gør det muligt for den pågældende at forberede sit forsvar effektivt, således som det er fastsat i det nævnte direktivs artikel 6, stk. 3 (jf. i denne retning dom af 5.6.2018, Kolev m.fl., C-612/15, EU:C:2018:392, præmis 90).
- 36 Det nævnte formål og den korrekte afvikling af sagen forudsætter, at den tiltalte person eller dennes advokat gives nøjagtig information om de faktiske forhold, den pågældende er anklaget for, og den retlige kvalificering heraf med henblik på at kunne deltage i de mundtlige forhandlinger vedrørende grundlaget for tiltalen på behørig vis og under overholdelse af kontradiktionsprincippet og princippet om processuel ligestilling af parterne, således at den pågældende effektivt kan gøre sine synspunkter gældende (jf. i denne retning dom af 5.6.2018, Kolev m.fl., C-612/15, EU:C:2018:392, præmis 92 og 93).
- 37 I det foreliggende tilfælde fremgår det af formuleringen af det første spørgsmål og af de oplysninger, der er indeholdt i anmodningen om præjudiciel afgørelse, at den forelæggende ret er i tvivl om rækkevidden af den forpligtelse, som påhviler en retsinstans, der træffer afgørelse om realiteten i en straffesag, til at underrette den tiltalte person om ændringen af den juridiske kvalificering af de påtalte forhold.
- 38 I denne henseende har Domstolen allerede anerkendt muligheden for, at den information om tiltalen, der er fremsendt til forsaret, kan ændres senere, navnlig for så vidt angår den juridiske kvalificering af de påtalte forhold. Sådanne ændringer skal dog meddeles den tiltalte person eller dennes advokat på et tidspunkt, hvor de stadig har mulighed for at reagere effektivt inden voteringsfasen. Denne mulighed er fastsat i artikel 6, stk. 4, i direktiv 2012/13, som fastsætter, at enhver ændring i de i medfør af denne artikel givne oplysninger, der indtræder inden for

rammerne af straffesagen, straks skal meddeles den tiltalte person, hvis dette er nødvendigt for at sikre en retfærdig behandling af sagen (dom af 21.10.2021, ZX (Berigtigelse af anklageskriftet), C-282/20, EU:C:2021:874, præmis 29 og den deri nævnte retspraksis).

- 39 I denne henseende fremgår det derudover af 29. betragtning til det nævnte direktiv, at mistænkte eller tiltalte bør underrettes om enhver ændring af enkeltheder i mistanken eller tiltalen i løbet af en straffesag, som substantielt påvirker deres stilling, såfremt dette er nødvendigt for at sikre en retfærdig behandling af sagen og i rette tid muliggøre en effektiv udøvelse af retten til et forsvar.
- 40 I denne sammenhæng skal det bemærkes, at meddelelsen af den juridiske kvalificering af den strafbare handling er af afgørende betydning for den effektive udøvelse af retten til forsvar. Denne underretning til den tiltalte person eller til dennes advokat er nemlig nødvendig for at sætte personen i stand til at forstå, hvad den pågældende foreholdes, at tilrettelægge sit forsvar i overensstemmelse hermed og i givet fald at bestride skyldsspørgsmålet ved at søge at godtgøre, at et eller flere af gerningsindholdene i den strafbare handling, som er blevet lagt til grund, ikke foreligger.
- 41 Følgelig kan enhver ændring af den juridiske kvalificering af forholdene, som foretages af den retsinstans, der træffer afgørelse om realiteten i en straffesag, have en afgørende indvirkning på udøvelsen af retten til et forsvar og på den retfærdige behandling af sagen som omhandlet i artikel 6, stk. 4, i direktiv 2012/13.
- 42 Dette er for det første tilfældet, når den påtænkte nye strafbare handling indeholder nye gerningsindhold, som den tiltalte person endnu ikke har haft lejlighed til at fremføre sine argumenter til.
- 43 I en sådan situation er det for at sikre en retfærdig behandling af sagen, således som det kræves i henhold til artikel 6, stk. 4, i direktiv 2012/13, åbenbart nødvendigt, at den straffedomstol, der træffer afgørelse om sagens realitet, i rette tid underretter den tiltalte person eller dennes advokat om den påtænkte nye kvalificering på et tidspunkt, der gør det muligt for personen effektivt at forberede sit forsvar, og giver den pågældende mulighed for konkret og effektivt at udøve retten til forsvar på dette punkt.
- 44 I det foreliggende tilfælde fremgår det af de for Domstolen fremlagte sagsakter, at den forelæggende ret påtænker ikke at anvende den kvalificering som korruption begået af en efterforskningseksponent gennem afpresning ved udøvelse af embedsmisbrug, der oprindeligt blev lagt til grund af Spetsializirana prokuratura (særlig anklagemyndighed), og at erstatte kvalificeringen med kvalificeringen som bedrageri eller som handel med indflydelse. De to sidstnævnte strafbare handlinger indeholder imidlertid gerningsindhold, vedrørende hvilke BK endnu ikke har haft lejlighed til at fremføre sine argumenter.
- 45 For det andet forholder det sig således, at selv i det tilfælde, hvor den påtænkte nye strafbare handling ikke indeholder noget nyt gerningsindhold i forhold til den strafbare handling, der tidligere blev lagt til grund, således at den tiltalte person under sagen har haft lejlighed til at fremføre sine argumenter vedrørende samtlige forhold, som udgør denne nye strafbare handling, kan en omkvalificering af den strafbare handling foretaget af den straffedomstol, der træffer afgørelse om sagens realitet, ikke desto mindre fortsat have en ikke-ubetydelig indvirkning på udøvelsen af retten til et forsvar. Det kan nemlig ikke udelukkes, at den tiltalte person, til hvem den påtænkte nye kvalificering meddeles, tilrettelægger sit forsvar anderledes.

- 46 Det skal endvidere bemærkes, at det i denne sammenhæng er helt uden betydning, at den nye kvalificering ikke kan medføre anvendelse af en strengere straf. En retfærdig behandling af sagen kræver således, at den tiltalte person fuldt ud kan udøve retten til forsvar. Den større eller mindre strengthed af den straf, der kan idømmes, er irrelevant for spørgsmålet om, hvorvidt disse rettigheder har kunnet udøves.
- 47 Det følger heraf, at når en retsinstans, der træffer afgørelse om realiteten i en straffesag, påtænker at omkvalificere den straffbare handling, er den med henblik på at sikre en retfærdig behandling af sagen som omhandlet i artikel 6, stk. 4, i direktiv 2012/13 forpligtet til i rette tid at informere den tiltalte person eller dennes advokat om den påtænkte nye kvalificering på et tidspunkt og på betingelser, der gør det muligt for denne person effektivt at forberede sit forsvar, og give vedkommende mulighed for at udøve retten til forsvar på en konkret og effektiv måde med hensyn til denne kvalificering. Nødvendigheden af at indrømme den tiltalte person en frist til at forberede eller ændre sit forsvar i en sådan sammenhæng samt varigheden af denne frist er forhold, som den nævnte retsinstans skal fastsætte under hensyn til samtlige relevante omstændigheder.
- 48 Den fortolkning, der er anlagt i den foregående præmis, bekræftes af formålene med direktiv 2012/13. Således som det fremgår af tredje, niende og fjortende betragtning til det nævnte direktiv, har direktivet nemlig – gennem fastsættelsen af fælles minimumsstandarder om den information om rettigheder og om tiltalen, der skal gives til personer, som er mistænkt eller tiltalt for at have begået en strafbar handling – til formål at styrke den gensidige tillid mellem medlemsstaterne og dermed at lette den gensidige anerkendelse af domme og retsafgørelser i straffesager.
- 49 Som generaladvokaten i det væsentlige har anført i punkt 59-71 i forslaget til afgørelse, bidrager den fortolkning, der er anlagt i denne doms præmis 47, og som har form af en klar og enkel anvendelsesregel for så vidt angår forpligtelsen for den retsinstans, der træffer afgørelse om realiteten i en straffesag, til i rette tid at underrette den tiltalte person, når denne retsinstans påtænker at omkvalificere den straffbare handling, til overholdelsen af retten til forsvar og til en retfærdig behandling af straffesagen i medlemsstaterne. Denne fortolkning styrker herved den gensidige tillid mellem disse stater og letter dermed den gensidige anerkendelse af domme og retsafgørelser i straffesager i overensstemmelse med de formål, der forfølges med dette direktiv.
- 50 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det første spørgsmål besvares med, at artikel 6, stk. 4, i direktiv 2012/13 skal fortolkes således, at bestemmelsen er til hinder for en national retspraksis, som gør det muligt for en retsinstans, der træffer afgørelse om realiteten i en straffesag, at lægge en anden juridisk kvalificering af de påtalte forhold til grund end den, som anklagemyndigheden oprindeligt lagde til grund, uden i rette tid at informere den tiltalte person om den påtænkte nye kvalificering på et tidspunkt og på betingelser, der gør det muligt for denne person effektivt at forberede sit forsvar, og dermed uden at give vedkommende mulighed for at udøve retten til forsvar på en konkret og effektiv måde med hensyn til denne nye kvalificering. I denne sammenhæng har den omstændighed, at den nævnte kvalificering ikke kan medføre anvendelse af en strengere straf end den straffbare handling, for hvilken personen oprindeligt var tiltalt, ingen relevans.

Det andet spørgsmål

- 51 Det fremgår af fast retspraksis, at det som led i den samarbejdsprocedure mellem de nationale retsinstanser og Domstolen, som er indført ved artikel 267 TEUF, tilkommer denne at give den nationale retsinstans et hensigtsmæssigt svar, som sætter den i stand til at afgøre den tvist, der verserer for den. Ud fra dette synspunkt påhviler det Domstolen efter omstændighederne at omformulere de spørgsmål, den forelægges. Domstolen kan desuden inddrage EU-retlige regler, som den nationale retsinstans ikke har henvist til i sit spørgsmål. Den omstændighed, at en national retsinstans rent formelt har udformet det præjudicielle spørgsmål under henvisning til bestemte EU-retlige bestemmelser, er nemlig ikke til hinder for, at Domstolen oplyser denne retsinstans om alle de fortolkningsmomenter, der kan være til nytte ved afgørelsen af den sag, som verserer for denne, uanset om den henviser til dem i sine spørgsmål (dom af 22.12.2022, *Ministre de la Transition écologique et Premier ministre* (Statens erstatningsansvar for luftforurening), C-61/21, EU:C:2022:1015, præmis 34).
- 52 I det foreliggende tilfælde fremgår det af den forelæggende rets forklaringer, at denne er i tvivl om, hvorvidt den retsinstans, der træffer afgørelse om realiteten i en straffesag, er upartisk i tilfælde af denne retsinstans' omkvalificering af den strafbare handling, når den nye kvalificering lægges til grund på retsinstansens eget initiativ, og om, hvorvidt retten til ikke at inkriminere sig selv er blevet overholdt, når den nye kvalificering er blevet foreslået af den tiltalte person.
- 53 Det bemærkes i denne henseende, at artikel 3 og artikel 7, stk. 2, i direktiv 2016/343 sikrer henholdsvis uskyldsformodningen og retten til ikke at inkriminere sig selv.
- 54 Henset til den retspraksis, hvortil der er blevet henvist i denne doms præmis 51, må det følgelig fastslås, at den forelæggende ret med sit andet spørgsmål nærmere bestemt ønsker oplyst, om artikel 3 og 7 i direktiv 2016/343 samt chartrets artikel 47, stk. 2, skal fortolkes således, at disse bestemmelser er til hinder for en national lovgivning, som gør det muligt for en retsinstans, der træffer afgørelse om realiteten i en straffesag, på eget initiativ eller efter forslag fra den tiltalte person at lægge en anden juridisk kvalificering af de påtalte forhold til grund end den, som anklagemyndigheden oprindeligt lagde til grund, herunder i det tilfælde, hvor denne retsinstans i rette tid har underrettet den tiltalte person om den påtænkte nye kvalificering på et tidspunkt og på betingelser, der har gjort det muligt for den pågældende effektivt at forberede sit forsvar, og således har givet denne person mulighed for i praksis og effektivt at udøve retten til forsvar med hensyn til den således fastlagte nye kvalificering.
- 55 For det første skal det bemærkes, at en national regel, der gør det muligt for en retsinstans, som træffer afgørelse om realiteten i en straffesag, at omkvalificere den strafbare handling, ikke i sig selv kan rejse tvivl om den uskyldsformodning, der er sikret ved artikel 3 i direktiv 2016/343, eller om denne retsinstans' upartiskhed som omhandlet i chartrets artikel 47, stk. 2, og dette selv når den nye kvalificering er blevet lagt til grund på retsinstansens initiativ.
- 56 I denne henseende har Domstolen allerede anerkendt, at en medlemsstats lovgivning kan tillægge de straffedomstole, der træffer afgørelse om sagens realitet, beføjelse til at omkvalificere de faktiske omstændigheder, som påberåbes forskriftsmæssigt for dem, forudsat at de sikrer sig, at de tiltalte personer har haft mulighed for i praksis og effektivt at udøve deres ret til forsvar på dette punkt, idet disse tiltalte personer rettidigt skal informeres om årsagen til anklagen, dvs. de materielle faktiske omstændigheder, som de anklages for, og som danner grundlag for anklagen,

men ligeledes om den juridiske kvalificering af disse faktiske omstændigheder, og der skal være tale om detaljerede oplysninger (jf. i denne retning dom af 13.6.2019, Moro, C-646/17, EU:C:2019:489, præmis 55).

- 57 Den omstændighed, at en retsinstans, der træffer afgørelse om sagens realitet, beslutter at omkvalificere den strafbare handling uden anklagemyndighedens indgriben i den forbindelse, indikerer nemlig, at denne retsinstans er af den opfattelse, at de påtalte forhold, hvis de blev fastslået, kan svare til denne nye kvalificering, og ikke, at den nævnte retsinstans allerede har taget stilling til den tiltalte persons skyld.
- 58 Hvad for det andet angår den ret til ikke at inkriminere sig selv, der er omhandlet i artikel 7, stk. 2, i direktiv 2016/343, indebærer den omstændighed, at den tiltalte person foreslår en ny kvalificering af de forhold, som den pågældende foreholdes, ikke i sig selv, at personen indrømmer sin skyld i forhold til den nye kvalificering.
- 59 I øvrigt har den forelæggende ret inden for rammerne af tvisten i hovedsagen anført, at selv om BK angav, at de forhold, som Spetsializirana prokuratura (særlig anklagemyndighed) havde beskrevet, skulle kvalificeres som bedrageri og ikke som korruption, havde BK ikke af den grund indrømmet, at han var skyldig i bedrageri.
- 60 Under alle omstændigheder er der ingen EU-retlig bestemmelse, der forbyder en tiltalt person at indrømme, at vedkommende har begået en strafbar handling.
- 61 Henset til det ovenstående skal det andet spørgsmål besvares med, at artikel 3 og 7 i direktiv 2016/343 samt chartrets artikel 47, stk. 2, skal fortolkes således, at disse bestemmelser ikke er til hinder for en national lovgivning, som gør det muligt for en retsinstans, der træffer afgørelse om realiteten i en straffesag, på eget initiativ eller efter forslag fra den tiltalte person at lægge en anden juridisk kvalificering af de påtalte forhold til grund end den, som anklagemyndigheden oprindeligt lagde til grund, forudsat at denne retsinstans i rette tid har underrettet den tiltalte person om den påtænkte nye kvalificering på et tidspunkt og på betingelser, der har gjort det muligt for den pågældende effektivt at forberede sit forsvar, og således har givet denne person mulighed for i praksis og effektivt at udøve retten til forsvar med hensyn til den således fastlagte nye kvalificering.

Sagsomkostninger

- 62 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Fjerde Afdeling) for ret:

1) Artikel 6, stk. 4, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2012/13/EU af 22. maj 2012 om ret til information under straffesager

skal fortolkes således, at

bestemmelsen er til hinder for en national retspraksis, som gør det muligt for en retsinstans, der træffer afgørelse om realiteten i en straffesag, at lægge en anden

juridisk kvalificering af de påtalte forhold til grund end den, som anklagemyndigheden oprindeligt lagde til grund, uden i rette tid at informere den tiltalte person om den påtænkte nye kvalificering på et tidspunkt og på betingelser, der gør det muligt for denne person effektivt at forberede sit forsvar, og dermed uden at give vedkommende mulighed for at udøve retten til forsvar på en konkret og effektiv måde med hensyn til denne nye kvalificering. I denne sammenhæng har den omstændighed, at den nævnte kvalificering ikke kan medføre anvendelse af en strengere straf end den strafbare handling, for hvilken personen oprindeligt var tiltalt, ingen relevans.

- 2) Artikel 3 og 7 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2016/343 af 9. marts 2016 om styrkelse af visse aspekter af uskyldsformodningen og retten til at være til stede under retssagen i straffesager samt artikel 47, stk. 2, i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder

skal fortolkes således, at

disse bestemmelser ikke er til hinder for en national lovgivning, som gør det muligt for en retsinstans, der træffer afgørelse om realiteten i en straffesag, på eget initiativ eller efter forslag fra den tiltalte person at lægge en anden juridisk kvalificering af de påtalte forhold til grund end den, som anklagemyndigheden oprindeligt lagde til grund, forudsat at denne retsinstans i rette tid har underrettet den tiltalte person om den påtænkte nye kvalificering på et tidspunkt og på betingelser, der har gjort det muligt for den pågældende effektivt at forberede sit forsvar, og således har givet denne person mulighed for i praksis og effektivt at udøve retten til forsvar med hensyn til den således fastlagte nye kvalificering.

Underskrifter